Työ- ja elinkeinoministeriö NEUVOSTORAPORTTI TEM2015-00221

ALUE Yli-Lahti Jussi(UM), Voutilainen Olli(TEM)

15.06.2015

JULKINEN

Asia

Koheesiopolitiikka; aluekehityksestä ja kaupunkipolitiikasta vastaavien ministereiden epävirallinen kokous; 9. - 10.6.2015

Kokous

Epävirallinen aluekehityksestä vastaavien ministerien kokous 09.06.2015 - 10.06.2015

Ensimmäisenä päivänä keskusteltiin aluekehityksestä vastaavien ministereiden näkemyksistä uudesta koheesiopolitiikasta. Suomea edusti elinkeinoministeri Olli Rehn.

LV PRES vetää keskustelun yhteen ja toimittaa Yleisten asioiden neuvoston kokoukseen 23.6. kirjallisen yhteenvedon. Neuvoston päätelmät koheesiopolitiikan uudistuksen käytännön toteutuksen alkuvaiheen haasteista ja mahdollisuuksista vahvistetaan Yleisten asiain neuvostossa 23.6.2015.

Komissio on valmistelemassa useita selvityksiä koheesiopolitiikan yksinkertaistamiseen liittyen. Aluekomissaari Corina Cretu kertoi komission aloitteesta perustaa rakennerahastojen toiminnan yksinkertaistamista valmisteleva korkean tason työryhmä (HLG). Sen puheenjohtajaksi tulee komission entinen varapuheenjohtaja Siim Kallas (EE). Työryhmään kutsutaan noin 8-9 asiantuntijajäsentä; pyyntö asettaa ehdokkaita on tulossa heinäkuussa. Työryhmä raportoi säännöllisesti; ensimmäiset ehdotukset tulevat vuonna 2016.

Toisen päivän pääaiheena oli EU:n kaupunkiagendan valmistelu ja tukeminen. Kaupunkiagendaa käsiteltiin nyt ensimmäistä kertaa poliittisella tasolla. Ministerit kävivät vilkkaan keskustelun agendasta ja hyväksyivät selkeän yksimielisesti asiaa koskevan julistuksen (ns. Riian deklaraatio) ja antoivat sille vahvan tuen. Kaupunkiagendan valmistelu tähtää valmiiseen asiakirjaan Hollannin puheenjohtajakaudella alkuvuoden 2016 aikana.

Alueministerikokous 9.10.2015

Kokouksen puheenjohtajana toiminut Latvian valtiovarainministeri Janis Reirs avasi kokouksen ja selosti sen käytännön toteutusta. Ministereille on toimitettu Latvian puheenjohtajuuden valmistelema teemadokumentti (issues paper). Siinä esitetään kolme kysymystä

1) Mikä merkitys koheesiopolitiikan uudistetuilla elementeillä on ollut ohjelmien strategisiin valintoihin?
2) Miten toimien tuloksia ja vaikuttavuutta voitaisiin edelleen parantaa vahvistamalla toimiin osallistuvia viranomaisia ja tiivistämällä yhteistyötä komissioon?
3) Miten koheesiopolitiikalla voidaan lisätä investointeja Euroopassa?

Kysymykset liittyvät alueministerikokouksen kanssa samanaikaisesti valmisteltaviin neuvoston päätelmiin koheesiopolitiikan uudistuksen käytännön toteutuksen alkuvaiheen haasteista ja mahdollisuuksista. Päätelmät vahvistetaan Yleisten asiain neuvoston kokouksessa 23.6. Kokouksen tausta-aineistoihin kuuluu myös komission valmistelema dokumentti koheesiopolitiikan tehokkuudesta ja lisä-arvosta
(Commission non-paper of Effectiveness and Added Value of Cohesion Policy).

Suomea edusti elinkeinoministeri Olli Rehn. Jäsenmaiden lisäksi alueministerikokoukseen osallistuvat Euroopan Parlamentti, alueiden komitea, talous- ja sosiaalikomitea, Euroopan investointipankki sekä Euroopan talousaluesopimuksen mukaisesti Norja.

Aluekomissaari Corina Cretu käsitteli ajankohtaisia haasteita ja esitteli komission uuden aloitteen yksinkertaistamisesta. Hän katsoi, että uudistetun koheesiopolitiikan vaikuttavuus edellyttää kaikkien Euroopan rakenne- ja investointirahastoista (ESIF) annetun uuden yleisasetuksen mahdollisuuksien tehokasta käyttöä. Rahoitusinstrumenttien käytön lisääminen on keskeisellä sijalla. Komission arvio toteutuksen alkuvaiheesta on toimitettu.

Kumppanuussopimusten ja ohjelmien keskittyminen Eurooppa 2020 -tavoitteisiin näyttää toteutuvan hyvin. Ennakkoehdollisuudet näyttävät toteutuvan myös hyvin jäsenmaiden enemmistön ohjelmissa. Maakohtaiset talous- ja työllisyyssuositukset kytkevät koheesiopolitiikan tärkeällä tavalla EU:n talouspolitiikkaan. Keskeisiä uudistustavoitteita oli kaupunkipolitiikan vahvistaminen.

Rahoitusinstrumenttien käytön lisäämistavoite liittyy komission investointisuunnitelmaan, jonka toteutusta koheesiopolitiikan tulee tukea vahvasti. EU:n strategisten investointien rahaston (EFSI) lainsäädäntö alkaa valmistua ja Euroopan parlamentti äänestää omalta osaltaan siitä 24.6.2015. EFSI-rahaston toimialue on varsin laaja. Komissio arvioi parhaillaan parhaita tapoja, joilla voidaan edistää EFSI-rahaston ja ESIF-rahastojen synergiaa ja esittää siitä suosituksia muutaman viikon kuluttua. Hallinnon valmiuksien parantaminen on keskeisiä edellytyksiä tehokkaalle koheesiopolitiikalle alue- ja paikallistasolla. Komissio on jo pitkään avustanut sellaisia maita, joilla on ollut suurimpia vaikeuksia saattaa kauden 2007-2013 ohjelmat päätökseen ja rahoitus käytetyksi. On muistettava, että Bryssel ei voi korvata alue- ja paikallistason toimijoiden työtä. Tekniseen tukeen on yhteensä käytettävissä 10,5 mrd. euroa. Maaliskuussa pidetyssä jäsenmaiden ylijohtajien kokouksessa keskusteltiin pitkään koheesiopolitiikan yksinkertaistamisen tarpeesta. Komission puolella on valmisteltavana useita selvityksiä tähän liittyen. Tarkoitus on asettaa korkean tason työryhmä (High Level Group) valmistelemaan esityksiä. Sen puheenjohtajaksi tulee komission entinen varapuheenjohtaja Siim Kallas (EE). Työryhmään kutsutaan noin 8-9 asiantuntijajäsentä; pyyntö asettaa ehdokkaita on tulossa heinäkuussa. Työryhmä raportoi säännöllisesti; ensimmäiset ehdotukset tulevat vuonna 2016.

Euroopan Parlamentin aluekehitysvaliokunnan puheenjohtaja Iskra Mihailova (BG) painotti koheesiopolitiikan roolia taloudellisten, sosiaalisten ja alueellisten kehityserojen vähentämisessä. Uuden ohjelmakauden lainsäädännön valmistelun aikana käytiin instituutioiden kesken intensiiviset keskustelut linjauksista. Keskeiset uudet elementit liittyvät ilmasto- ja energiakysymykseen, ylipäätään Eurooppa 2020 -strategian toteutukseen,

alueiden älykkääseen erikoistumiseen siten, että kaiken toiminnan tavoitteena on uuden talouskasvun ja uusien työpaikkojen aikaansaaminen. Parlamentti ja sen aluekehitysvaliokunta tulevat valppaasti seuraamaan koheesiopolitiikan toteutumista lainsäädännön mukaisesti. Tiettyä joustavuutta aluetasolle tarvitaan, kun lainsäädäntöä tulkitaan käytäntöön. Kumppanuuden toteutuminen on keskeistä. Maakohtaiset suositukset liittyen eurooppalaiseen ohjausjaksoon ovat tarpeellinen elementti uudessa koheesiopolitiikassa. REGI-valiokunta tulee käymään tästä säännöllistä keskustelua. Valiokunnan kannalta EFSI-rahaston ja rakennerahastojen täydentävyys on keskeinen lähtökohta, jonka toteutumista seurataan.

FI (Elinkeinoministeri Olli Rehn) totesi taustansa Itä-Suomesta, jossa Suomen EU-jäsenyyden alkuvaiheessa toteutettiin maineikasta Tavoite 6-ohjelmaa. Nykyään sen tilalla on uudenlainen ohjelmarakenne, jolla haetaan alueen kannalta räätälöityjä ratkaisuja kehityshaasteisiin. Laajemmassa kuvassa näkyy maailmantalouden kasvun uusi hidastuminen ja sen rinnalla onneksi EU:n talouden lievä elpyminen. Hyvin myönteistä on työllisyyden merkittävä parantuminen joissakin maissa. Haasteena on nyt vahvistaa taloudellisen kasvun potentiaalia rakenteellisilla uudistuksilla. Koheesiopolitiikan osalta se tarkoittaa linkittymistä jäsenmaiden taloudellisiin strategioihin. Viime vuosien kehityksessä Suomi on ollut suuri kärsijä. Suomen BKT on edelleen 6 % alle vuoden 2008 tason ja viennin määrä on alentunut 20 %. Korjausliikkeessä tarvitaan myös koheesiorahoituksen tehokasta kohdentamista. Temaattinen keskittäminen pk-yrityksiin, innovaatioihin ja vähähiilisen talouteen on keskeistä. Investointien vauhdittamisessa tulee tarkastella, kuinka uudet rahoitusinstrumentit voivat olla avuksi. Suomessa on jo pitkään sijoitettu kansallisia varoja pääomasijoituksiin ja takauksiin, jotka ovat avustusmuotoisia tukia tehokkaampia. Molempia tukimuotoja kuitenkin tarvitaan. Lähiaikoina on oleellista käyttää täysimääräisesti komission investointisuunnitelman mahdollisuuksia, kuten Euroopan investointipankkia (EIP). EIP/Euroopan investointirahaston (EIR) käytön tehostaminen on Suomen hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita. Uuden EFSI-rahaston sekä perinteellisempien instrumenttien tehokas käyttö ja niiden välinen koordinointi on keskeistä. Uusia toimintatapoja tarvitaan myös Horisontti-ohjelman tehokkaan käytön turvaamiseksi. Suomi toteuttaa kaiken kaikkiaan käytännöllistä, pragmaattista ja tuloshakuista toimintatapaa. Euroopan unionin tulee olla suuri suurissa asioissa ja pieni pienissä asioissa. Näemme rakennerahastojen yksinkertaistamisaloitteessa merkittävän mahdollisuuden, varsinkin kun sen johtoon asettuu kunnioitettu Siim Kallas.

Pääkohtia muiden jäsenmaiden puheenvuoroista:

BE painotti kaikkien hallinnon tasojen mukana olemisen tärkeyttä. Vallonia ja Brysselin pääkaupunkiseutu ovat käyttäneet rahoitusinstrumentteja aktiivisesti pk- ja mikroyritysten riskirahoituksen. **IE** piti tärkeänä vastuuministerien säännöllistä tapaamista ja keskustelua, koska koheesio kattaa kolmasosan EU:n budjetista. Irlanti on juuri vahvistamassa kansallisen työllisyyssuunnitelman vuoteen 2020. **SE** katsoi, että paluu pitkän aikavälin kestävään talouskasvuun tapahtuu noudattamalla EU2020-strategian linjauksia. Kasvua stimuloivien uudistusten välttämättömyys korostuu. Yksinkertaistamisen HLG erinomainen idea; todellinen edistys on nyt mahdollista. Rahoitusinstrumentteja on Ruotsissa käytetty tietyillä alueilla; haasteena on yksityisten venture capital-rahastojen pääomariski. **DE** vastasi puheenjohtajan kysymyksiin korostaen Cretun yksinkertaistamisaloitteen tärkeyttä historiallisesti; 40 vuotta koheesiopolitiikkaa ja byrokratiaa. Yksinkertaisemmat rakenteet toisivat parempia tuloksia, erityisesti aluetasolla. Kuten Rehn totesi, EU:n tulee olla suuri suurissa ja pieni pienissä asioissa. **SK** kertoi Slovakian tukevan koheesiopolitiikan uusia linjauksia. Jäsenmaiden ja komission yhteistyön tiivistäminen on keskeistä. **EE** kommentoi rahoitusinstrumenttien käytön lisääntymistä katsoen että EE:ssa se on hankalaa, koska

perustiedot asiasta puuttuvat toimijoiden tasolla. Tulisi olla varovainen ”pimeiden tavoitteiden” asettamisessa tältä osin; esimerkkinä 10 % tavoite ICT-alan rahoitusinstrumenteissa. **IT** totesi esitettyjen mielipiteiden painotuserojen johtuvan siitä, että joissakin maissa koheesio vastaa kehityspolitiikasta kokonaisuudessaan, joissakin vain rajallisesti. Italiassa koheesio on ehdottoman strateginen instrumentti. Samaan aikaan tarvitaan uusia investointeja ja vaaditaan julkisen talouden tasapainoa; tältä osin on menossa suuri virhesuuntaus. Rahoitusinstrumenttien käytössä IT on ollut vahvasti liikkeellä jo 2007-2013 kaudella. Kuuden miljardin euron kaksinkertaistaminen 12 miljardiin voi olla vaikeaa. Alkaneella kaudella myös laajojen infrastruktuurihankkeiden toteutus tulee tärkeäksi ja sen kautta EFSI-rahasto. **LT** onnitteli LV:n puheenjohtajuutta EFSI-rahaston saattamisesta päätökseen lainsäädännön osalta. Rahoitusinstrumentteja tullaan laajasti käyttämään LT:ssa. Yksinkertaistamisaloite on hyvä. **MT** katsoi, että EFSI-rahaston lisäksi tärkeä on Pk-yritysaloite (SME Initiative). MT tulee pian allekirjoittamaan sopimukset EIF:n kanssa. Niiden avulla pyritään saamaan lisää yksityistä rahoitusta. Lainojen ja avustusten yhteiskäyttö olisi tärkeää. **FR** kertoi, että Ranskassa on menossa uusi vaihe hallinnon desentralisaatiossa koskien myös rakennerahastojen toteutusta. Lainsääntöön liittyviä makrotaloudellisia ehdollisuuksia tulisi soveltaa erityisesti ennalta ehkäisevällä tavalla. Yksinkertaistaminen vaatii yksinkertaisia suoraviivaisia sääntöjä toteuttajille. Suhteellisuusperiaatetta tulisi painottaa, lopullisten tuensaajien hyväksi. Junckerin investointisuunnitelma ja siihen liittyvät tavoitteet rahoitusinstrumenttien käytön kaksinkertaistamisesta ovat hyviä. **NL** painotti alueiden älykkään erikoistumisen strategiaa uuden kauden keskeisenä lähtökohtana. Rahoitusinstrumenttien käytössä ei pitäisi kilpailla yksityisen sektorin kanssa. Yksinkertaistamisaloitteessa on tärkeää, paitsi loppukäyttäjien, myös hallintoviranomaisten työn helpottaminen. **RO** kertoi, että maassa käytetään rahoitusinstrumentteja noin kolme kertaa enemmän kuin päättyneellä kaudella; yhteensä 420 MEUR. **CZ** katsoi, että uuden kauden lainsäädäntö on jopa vaikeampi toteuttaa kuin aiempi lainsäädäntö. CZ oli viimeinen maa, jonka ohjelmat hyväksyttiin. **ES** kertoi uuden ohjelmakauden valmisteluista, jossa on onnistuttu vähentämään oleellisesti välittävien viranomaisten määrää ja tehostamaan toimintaa muun muassa yhteisellä IT-hallinnolla. Espanja ryhtyy EFSI-rahaston ohella käyttämään myös SME Initiativea pk-yritysten rahoituksen tehostamiseksi. Siihen käytettään ohjelmavaroja noin 800 MEUR, millä pyritään noin 4 miljardin vipuvaikutukseen. **Alueiden komitea** painotti komitean viestiä komissiolle; on puhuttava yhdellä äänellä alueiden eli toimijoiden suuntaan. Rahoitusinstrumenttien perustaminen on edelleen liian monimutkaista eikä kumppanuusperiaate toteudu. **NO** totesi, että EU:n koheesiopolitiikka on erittäin relevanttia myös Norjalle. Norja osallistuu muun muassa Horisontti-ohjelmaan ja Interreg-ohjelmiin hyvin aktiivisesti. Norja myös rahoittaa koheesiopolitiikkaa Euroopan talousaluesopimuksen (EEA) mukaisesti huomattavilla summilla. (Kauden 2014-2020 volyymi on vielä neuvottelussa). Sovittautuminen Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin on oleellista myös Norjassa, jossa on nähtävissä alueellisten kehityserojen kasvamista näinä aikoina.

LU seuraavana puheenjohtajamaana kertoi suunnitelmistaan koheesiopolitiikassa syyskaudella 2015. Maalla on, rahoituksen pienuudesta johtuen, vain kaksi tavoitetta omassa toiminnassaan eli vähähiilisyys ja Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) käyttö rajat ylittävissä ohjelmissa. LU pitää tärkeänä EFSI-rahaston ja rakennerahastojen kombinoimista erityisesti rajat ylittävissä hankkeissa ja makroaluestrategioissa, joissa LU ei sinänsä itse ole mukana. LU järjestää yleisten asioiden neuvoston (YAN) istunnon koheesiopolitiikassa marraskuussa. Tärkeä tapahtuma on myös Interreg-ohjelmien 25-vuotisen historian juhlinta syyskuussa.

LV PRES vetää keskustelun yhteen ja toimittaa YAN-neuvoston kokoukseen 23.6. kirjallisen yhteenvedon.

EU:n kaupunkiministerikokous 10.6.2015

EU:n kaupunkiministerikokouksen pääaiheena oli EU:n kaupunkiagendan valmistelu ja tukeminen. Kaupunkiagendaa käsiteltiin nyt ensimmäistä kertaa poliittisella tasolla. Ministerit kävivät vilkkaan keskustelun agendasta ja hyväksyivät selkeän yksimielisesti asiaa koskevan julistuksen (ns. Riian deklaraatio) ja antoivat sille vahvan tuen.

Puheenvuoroissa korostettiin agendan merkitystä erityisesti kahdessa tavoitteessa: kaupunkipolitiikkaa koskevan jäsenmaiden välisen kokemustenvaihdon tehostajana ja EU:n sektoripolitiikkojen muokkaamisessa paremmin kaupunkikehityksen piirteet ja haasteet huomioonottavaksi. Kolmantena näkökulmana tuotiin esiin agendan merkitys kaupunkien kilpailukyvyn ja laadukkaan asuinympäristön sekä koko EU:n kilpailukyvyn edistäjänä, mitä mm. Suomi korosti. Monet maat puolsivat myös agendan valmistelun tueksi tehtyä tiekarttaa, joka oli laadittu muutaman maan, ml. Suomen aloitteesta.

Keskusteluun agendan sisällöstä nostettiin mm. teemat asuminen, energiatehokkuus, heikosti kehittyneet lähiöt, älykäs erikoistuminen, ilmastonmuutoksen hallinta, työllisyys sekä älykkäät ja digitaaliset kaupungit. Suomi korosti älykkäiden kaupunkien teemaa yhtenä agendan toivottuna sisältönä, mikä sai vahvaa tukea monilta mailta. Teemojen määrittelemiseksi tehdään kesäkuun aikana kysely jäsenmaille ja ensimmäisistä teemoista on määrä päättää syksyn aikana.

Kokoukseen osallistui yhteensä 8 ministeriä ja aluekomissaari Cretu. Muut maat olivat edustettuina mm. valtiosihteerein. Kaupunkiagendan valmistelu tähtää valmiiseen asiakirjaan Hollannin puheenjohtajakaudella alkuvuoden 2016 aikana.

Suomen edustajat
Elinkeinoministeri Olli Rehn, Kaisa-Leena Lintilä (TEM) ja Jussi Yli-Lahti (EUE)
Ylijohtaja Helena Säteri (YM), Olli Maijala (YM) ja Olli Voutilainen (TEM)

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	kaupunkikehitys, koheesiopolitiikka, alue- ja rakennepolitiikka
Hoitaa	**TEM, YM**
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MAVI, MMM, OKM, SM, STM, UM, VM, VNK